

процесів, що відбуваються, своїх ідей, щоб вони викликали зацікавленість у колег і замовників, тощо.

Творчий підхід до роботи та вміння бачити перспективу є також важливою компетенцією *soft skills*. Роботодавці шукають фахівців, здатних вигадувати унікальні рішення і здатні побачити перспективу його розвитку.

Важливими є навички адаптивності та гнучкості для роботи з несподіваними змінами, стресостійкість у виснажливих і швидкозмінюваних умовах.

В командній роботі привабливим для роботодавця є прояв лідерських якостей, здатність приймати рішення, розподіляти завдання, делегувати повноваження, вміння приділяти постійну увагу деталям.

Для результативного функціонування бізнесу, важливим є вміння працювати у команді задля досягнення спільної мети, вміння проявляти свої сильні сторони та навички. Тому для того, щоб бути ефективним командним гравцем, здобувач має навчитися співпрацювати з колегами, прислухатися до проблем, думок та ідей інших.

Ще одними з важливих навичок *soft skills* є навички вирішення проблем. Працівники, які здатні закривати складні питання та знаходити інтуїтивно зрозумілі рішення, завжди мають великий попит у роботодавця.

Безумовно, це далеко не всі *soft skills*, яких повинні набуватися здобувачі вищої освіти, для того, щоб бути затребуваним на ринку праці. Тому для підвищення якості освіти навчальним закладам необхідні нові підходи в навчанні здобувачів і в організації навчального процесу.

UDC 378

TƏHSİLİN INNOVATİV İNKİŞAF SİSTEMİNİN FORMALAŞMASI XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Əliyeva Təranə Əsman qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti
tarana.aliyeva45@mail.ru

Müasir dövrdə innovasiya texnologiyaları insan həyatının bütün sahələrinə nüfuz etmiş, informasiya sənayesi və biliklərin intensiv inkişafı ilə

əlaqədar olaraq informasiya cəmiyyəti formalaşmışdır. Informasiya cəmiyyəti zaman, məkan və siyasi sərhədləri aşaraq informasiya mübadiləsinə imkan verir. Bu cəmiyyətdə həyat keyfiyyətinin bütün parametrlər üzrə yüksəlməsi üçün elmə əsaslanan mühüm ictimai qərarlar qəbul edilir. İnnovasiya cəmiyyətində capital və işçi qüvvəsindən əlavə, bilik də istehsalın əsas amilinə çevrilir. Müasir şəbəkə texnologiyaları iqtisadiyyatın strukturunu dəyişməklə bərabər, zaman və məkan anlayışlarına yeni məna verir. Belə bir cəmiyyətdə təhsilin statusu daha da yüksəlir.

Təhsil sisteminin vəzifəsi iqtisadiyyatın inkişafını stimullaşdırmaq, cəmiyyətin və əmək bazarının sürətlə dəyişən tələblərinə uyğun olaraq mütəxəssis hazırlığını təmin etməkdir. Elmin bir çox sahələrinin inkişafı sayəsində insanın şüuru, təfəkkürü və təlimi sahəsinin tədqiqində ciddi irəliləyişlər nəzərə çarpır. Bu gün texnologiyaların sürətli inkişafı fonunda insan şüurunun dəyişmə tempi zəif olsa da, müasir təhsil sistemi yeni texnologiyaların inkişafı tempi ilə ayaqlaşmalı, informasiya texnologiyalarının yaratdığı böyük imkanlardan səmərə ilə istifadə edilməlidir.

Yeni şərait yeni problemlər yaradır, yeni vəzifələr müəyyən edir, yeni yanaşmalar tələb edir. Bu amillər təhsilin bütün pillələrində innovasiyaların yaradılması və tətbiqini zəruri edir. Ona görə də hər bir ölkənin təhsil islahatları innovasiyalara əsaslanmalı, gələcəyə yönəlməli və qabaqlayıcı xarakter daşmalıdır. İnnovasiya cəmiyyətinin inkişafı universitetlərin fəaliyyət xarakterini, inkişaf strategiyasını və idarəetmə sistemini də dəyişdirir.

İnformasiya cəmiyyəti qloballaşma prosesləri ilə də sıx əlaqəlidir. Bu gün bir çox dəyişikliklər qloballaşma fonunda baş verir. İqtisadi fəaliyyətin yeni mühiti-qlobal şəbəkə iqtisadiyyatı, elektron kommersiya xidmətləri və distant əmək münasibətləri sürətlə inkişaf edir. Belə şəraitdə bir çox ölkələr texnoloji inkişafı hədəf seçərək, az zaman kəsiyində intensiv sosial-iqtisadi inkişafa nail ola bilmişlər.

Cəmiyyətin innovativ inkişaf ideyası bir çox ölkələrin inkişaf strategiyasının əsasını təşkil edir. Ölkənin innovativ inkişafı sənaye əsaslı iqtisadiyyatın biliyə əsaslanan iqtisadiyyata keçidini təmin edir.

İnformasiya cəmiyyətində mükəmməl bir sistemin tərkib hissələri kimi elm, təhsil və istehsalatın inteqrasiyası biliyə əsaslanmalıdır. İqtisadi inkişaf ölkədə insan potensialının formalaşmasını təmin edən ali təhsilin və öyrənmənin fasiləsizliyini təmin edən əlavə təhsilin innovativ inkişaf sistemi olmadan mümkün deyil. Biliklərə əsaslanan iqtisadiyyata keçidin

təmin edilməsində universitetlərin mühüm rolu var. Cəmiyyətin innovativ səviyyəsinin yüksəldilməsində, innovation mədəniyyətin formalaşmasında universitetlər lider olmalıdırlar. Bilik, informasiya dünya təhsil sisteminin inkişafında həlledici amilə çevrilir.

İnformasiya cəmiyyəti insan fəaliyyətinin bütün sahələrini transformasiya etdiyi kimi, dünya təhsil sisteminə, xüsusən də ali təhsil sisteminə ciddi təsir göstərməkdədir. İnformasiya məkanında universitetlər elm və innovativ inkişaf mərkəzlərinə çevrilirlər. Bu zaman əsas məqsəd təhsil innovasiyalarının yaradılması və yayılmasıdır.

Təhsil innovasiyası-universitet fəaliyyətinin keyfiyyəti və rəqabətədavamlılığının yüksəldilməsi məqsədi ilə yeni yaradılmış və ya təkmilləşdirilmiş pedaqoji təyinatlı son məhsuldan istifadədir. Universitetdə innovativ proses yeniliklərin yaradılması, tətbiqi, yayılması istiqamətində kompleks fəaliyyət olub, elmi tədqiqatların, idarəetmə qərarlarının, maddi-texniki infrastrukturun yaradılması və inkişafını nəzərdə tutur. Universitetin innovativ fəaliyyəti təhsil mühitinə yeni və səmərəli elementlərin daxil edilməsinə imkan verən məqsədyönlü dəyişiklikdir. Bu isə, təhsilin quruluşunun, daha doğrusu, metodların, vasitələrin, texnologiyaların, idarəetmə sisteminin inkişafı və səmərəsinin yüksəldilməsinə xidmət edir. Məhz universitetin innovativ fəaliyyəti nəticəsində rəqabətqabiliyyətli kadrlar hazırlamaq mümkün olur.

Universitetin müasir rəqabətqabiliyyətli təhsil müəssisəsi kimi formalaşması üçün onun bütün struktur bölmələri üçün innovativ fəaliyyət mühüm amil olmalıdır. Əgər lazım gələrsə, məqsədi innovativ məhsulların yaradılması və tətbiqindən ibarət olan əlavə innovasiya yönümlü struktur bölmələrin də yaradılması məqsədəuyğundur.

Müasir universitetin inkişaf strategiyası innovasiyalara əsaslanmalıdır. Universitetin yeniliklərə, innovasiyalara açıq olması, innovativ inkişaf yolunu tutması onun sürətlə inkişaf edən global tələblərə uyğunlaşması, rəqabətədavamlı olması üçün mühüm şərtidir. Belə universitetlər davamlı olaraq elm-təhsil prosesinin məzmununu, texnologiyasını təkmilləşdirərək inkişaf edirlər.

Universitetin innovativ inkişafı innovasiyaların və innovativ fəaliyyətin universitet fəaliyyətinin bütün sferalarına sistemli tətbiqi prosesidir. Universitetin inkişafının innovativ xarakteri onun fəaliyyət nəticələrinin innovasiyalar hesabına təmin edilməsidir. İnnovativ inkişaf informasiya cəmiyyətində universitetin rəqabətədavamlı olması, dinamik inkişafı üçün əsas şərtidir. Burada ənənə və yeniliyin mübarizəsi, vəhdəti, sinergetik inkişafı məsələləri özünü göstərir. İstənilən universitet innovativ inkişaf

yolunu seçə bilməz, bunun üçün universitetin müvafiq kadr potensialı olmalıdır.

Dünya təcrübəsinə əsaslanaraq demək olar ki, innovativ universitetlər elm, təhsil və istehsalat kompleksi kimi fəaliyyət göstərərək təhsil, istehsalat və biznes strukturlarını özündə üzvi şəkildə birləşdirir. Yüksək elmi potensiala malik belə universitetlər müxtəlif elmi və biznes ideyaları irəli sürür və onları texnoparklarda və biznes-inkubatorlarda praktik olaraq reallaşdırırlar. Tanınmış şirkətlər bu universitetlərdə öz elm və istehsalat şöbələrini yaradırlar. Bu universitetlərin mənfəətinin mühüm hissəsi elm və innovasiyalar hesabına formalaşır. Təhsildə innovasiyaların yaradılması və tətbiqi universitetin bazar iqtisadiyyatı şəraitində maliyyə imkanlarını artırmaqla yanaşı, innovativ universitet modeli qurmağa imkan verir.

Ədəbiyyat:

1. Əliquliyev R.M. Elmi kadr hazırlığı. Bakı, 2009.
2. Qasimov F.H., Nəcəfov Z.M. İnnovasiyaların yaranması, yayılması və inkişaf perspektivləri. Bakı, 2009.
3. Quliyev T.Ə. İnsan resurslarının idarə edilməsi. Bakı, 2013.

УДК: 65. 011.3:658, 330.131.7

**ВИДІЛЕННЯ РИЗИК-ІНЖЕНЕРІЇ У РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ
ЯК ПОЧАТОК НОВОГО ЕТАПУ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ
РИЗИКІВ**

*Бабайлов В.К., к.е.н., доцент,
super_super-kod@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Вже з назви доповіді слідує поява нової проблеми – проблема визначення сенсу ризик-інженерії. Вона вперше з'явилася зовсім недавно через введення цього нового терміну і поняття у [1]. Ясно, що це потребує пояснення причин його виникнення і трактування його основних аспектів. Це й стало *метою* даної доповіді.

Перш за все, необхідно звернути увагу на те, що до цього таке широке явище, як управління в умовах ризиків, визначалося тільки терміном і поняттям «ризик-менеджмент», який вперше з'явився у 1956 році [2]. Й і тим не менш, це був важливий, прогресивний і окремий етап у розвитку розуміння аспектів ризику.

Однак, з самого початку у поняття «ризик-менеджмент» були